

Inicijativa Zajedničkog koordinacionog tijela udruženja sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini

„Dijalog strukovnih udruženja u pravosuđu sa nosiocima zakonodavne i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini: Evropske integracije i reforma pravosuđa u Bosni i Hercegovini – stanje i perspektive“

Zajedničko koordinaciono tijelo udruženja sudija i tužilaca u BiH (ZKT) održalo je, u srijedu 7. juna 2023. godine, četvrti skup u okviru dijaloga o zakonodavnoj reformi pravosuđa. Neposredni povod za održavanje skupa jeste dobijanje kandidatskog statusa Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji i najavljena uspostava nove izvršne vlasti na Federalnom nivou.

Planirani sadržaj skupa je bio razgovor sa nosiocima zakonodavne i izvršne vlasti te drugim pozvanim akterima o planovima ministarstava pravde BiH i FBiH u kontekstu planiranih inicijativa i reformi i oblasti pravosuđa u tekućem mandatu. Međutim, predstavnici ministarstava pravde BiH i FBiH su posljednjem trenutku otkazali učešće.

Na skupu su još jednom prezentirani zaključci sa prethodna tri skupa (reforma krivično-pravnog zakonodavstva, izmjene i dopune Zakona o VSTV-u, Nacrtu Zakona o sudovima BiH, neizvršavanje odluka ustavnih sudova, reforme u oblastima parničnog, izvršnog, stečajnog, likvidacionog i upravnog prava), te je predstavljena perspektiva advokatskih komora RS i FBiH u kontekstu reforme pravosuđa. ZKT se zahvaljuje referentima *Goranu Nezirović* (sudija Vrhovnog suda FBiH) i *Tatjani Savić* (advokatica iz Bijeljine i član UO Advokatske komore RS), na jasnoj i konciznoj diskusiji. Također, ZKT se zahvaljuje *ad hoc* govornicama *Aleksandri Martinović* (sudija Ustavnog suda FBiH) i *Jasminki Džumhur* (Ombudsmenka za ljudska prava BiH) na doprinosu konstruktivnoj diskusiji.

Organizator se zahvaljuje sudijama i tužiocima, predstavnicima izvršne i zakonodavne vlasti svih nivoa BiH, predstavnicima međunarodnih organizacija i ambasada, predstavnicima akademske zajednice, advokatskih komora i medijima koji su uzeli učešće na skupu i aktivno sudjelovali u diskusiji.

Z a k l j u č c i

1. Usvojiti Zakon o zaštiti osoba koje prijavljuju korupciju u F BiH, te novelirati postojeće zakone o zaštiti osoba koje prijavljuju korupciju, donesene za nivo države BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH, ugrađujući u zakone dosljedno sve standarde iz Preporuke Vijeća Evrope (2014.) i Direktive EU (2019.) o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije. Napominjemo da je cjelovitu analizu nedostataka odredbi navedenih zakona objavio u avgustu 2021. godine Sekretarijat Regionalne antikorpucione inicijative, u okviru projekta finansiranog od strane EU.

Neki od ključnih standarda su, između ostalih, i slijedeći:

- zakon treba da se primjenjuje na sve zaposlenike i radnike javnog i privatnog sektora, uključujući i radnike po ugovoru o djelu, pripravnike, volontere, zaposlenike u nepunom radnom vremenu, osobe koje se prijavljuju za posao, bivše zaposlenike, ali i sa njima povezana lica, njihove pomagače te treća lica koja se „spremaju“ da prijave korupciju;
  - prijava korupcije se odnosi na mito, kršenje javnog prava, kršenje ljudskih prava, finansijski kriminal, rizik za potrošače, javno zdravstvo, sigurnost i okoliš, druge povrede i rizike koji prijete ili se tiču interesa javnosti;
  - prijavitelj ne treba da bude podvrgnut testu „dobre namjere“ ili „motivacije“ da bi se kvalificirao za zaštitu; dovoljno je da prijavitelj ima opravdano uvjerenje, sumnju ili razlog da vjeruje da je informacija iz prijave istinita;
  - teret dokazivanja je na poslodavcu koji treba dokazati da radnje preduzete prema zaposleniku nisu povezane/motivisane sa time što je zaposlenik podnio prijavu, razmatrao podnošenje prijave ili pomagao nekoj osobi da podnese prijavu. Od zaposlenika se ne traži da napravi poveznicu između podnošenja prijave i radnji preduzetih protiv njega.
2. Kao jedan od mehanizama za ujednačavanje sudske prakse u Zakonu o sudovima F BiH/RS, po uzoru na rješenje iz člana 27. stav 3. Zakona o sudovima Republike Hrvatske, dodati slijedeću odredbu:
- „Vrhovni sud F BiH/RS će radi razmatranja spornih pravnih pitanja koja se odnose na drugostepeno sudovanje, u svrhu ujednačavanja sudske prakse, svakih šest mjeseci, a po potrebi i češće, organizovati zajednički sastanak s predsjednicima sudskih odjeljenja svih kantonalnih sudova. Zaključci sa sastanka objavit će se na internetskoj stranici Vrhovnog suda F BiH/RS.“
- „Usvojeni zaključci nisu obavezujući za sudove nižeg stepena.“
3. Razmotriti potrebu da se u Zakonu o sudovima F BiH/RS uvrste odredbe koje po svom sadržaju odgovaraju odredbama člana 27. stav 1. i 2. te člana 28. Zakona o sudovima Republike Hrvatske (nadzor nad radom sudova i sudija, na način kojim se ne utiče na njihovu nezavisnost)
  4. Otkloniti horizontalnu i vertikalnu neusklađenost propisa te obezbijediti preciznost i predvidljivost zakona.
  5. Osigurati uslove za početak primjene Zakona o elektronskom potpisu.
  6. Usvojiti novu Državnu strategiju razvoja sektora pravde.
  7. Usvojiti Državnu strategiju za borbu protiv diskriminacije.
  8. Usvojiti Državnu strategiju za borbu protiv korupcije.
  9. Osigurati efikasnu i brzu zaštitu novinara u sudskim postupcima; osigurati institucionalne mjere za rješavanje prijetnji i napada na novinare. Novim zakonima (Zakon o medijima, Registar medija) urediti medijski prostor.

Osvrt predstavnika advokatskih komora u BiH

1. Neophodno je uspostaviti saradnju između predstavnika pravosuđa i advokatskih komora u BiH u svim reformskim procesima pravosuđa, uključujući i rad na prijedlozima izmjena i dopuna zakona relevantnih za pravosuđe i advokaturu;
2. Predlaže se osnivanje radnih grupa za izradu nacrtu zakona i izmjena i dopuna postojećih zakona, na način da u svaku grupu zakona relevantnu za pravosuđe i advokaturu (procesni i materijalni zakoni, npr. grupa za krivično pravo, grupa za porodično, stvarno, upravno, obligaciono i sl.) bude imenovano nekoliko sudija, tužilaca i advokata, kojima će svi predstavnici pravosuđa i advokature upućivati prijedloge za izmjene i dopune zakona u vezi sa pitanjima problema primjene zakona u praksi. Radne grupe bi se sastajale dva puta godišnje i prijedloge za izmjene i dopune zakona usaglašeno slale predstavnicima zakonodavne i izvršne vlasti.
3. Uspostaviti sistem elektronske dostave podnesaka, a dok se ne uspostavi primjena Zakona o elektronskom potpisu, u saradnji između sudova, tužilaštava i advokatskih komora zaključiti sporazume o elektronskoj dostavi poziva i podnesaka (osim presuda i drugih odluka kojim se okončava postupak);
4. Uspostaviti bolje mehanizme za imenovanja sudija i tužilaca na način da će kvalitet kandidata biti presudan prilikom imenovanja, a za već imenovane uspostaviti bolji sistem edukacije u cilju poboljšanja kvaliteta rada;
5. Prilikom ocjenjivanja tužilaca ukinuti „kaznene bodove“ zbog oslobađajućih presuda. Kao prvo, oslobađajuće presude nisu uvijek samo rezultat loše sprovedene istrage, nego i dokaza odbrane. Kao drugo, „kazneni bodovi“ dovode do toga da tužilac ima lični interes za osuđujuću presudu, umjesto da u skladu sa zakonom prikuplja dokaze koji idu i u korist osumnjičenog/optuženog. Kao treće, tužioci se teže odlučuju za podizanje optužnica u slučajevima kada nisu potpuno sigurni da mogu izdejsstvovati osuđujuću presudu. Kao četvrto, postavlja se i pitanje odgovornosti sudije za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu;
6. Unaprijediti postupak potvrđivanja optužnice na način da sudije za prethodno saslušanje detaljnije razmotre optužnice i prethodne prigovore, a u slučaju prigovora na nezakonitost dokaza održavati ročište na kome će se objema strankama omogućiti iznošenje argumenata u vezi sa zakonitošću dokaza. U ovom slučaju bi pitanje nezakonitosti dokaza bilo raspravljeno prije glavnog pretresa i, u zavisnosti od odluke suda, dovelo bi do odustajanja od optužnice ili do zaključivanja sporazuma u ranoj fazi postupka i posljedično do manje oslobađajućih presuda.
7. Ukinuti praksu odbijanja prihvatanja sporazuma o priznanju krivice iz razloga neadekvatnosti krivičnopravne sankcije ukoliko je dogovorena sankcija u skladu sa zakonom propisanim minimumom i maksimumom. Razlog za navedeno je u činjenici da tužioci pribjegavaju zaključivanju sporazuma u situacijama kada dokazna vrijednost pojedinih dokaza nije dovoljno jaka da sa sigurnošću dovede do osuđujuće presude, tako

da bi potencijalno suđenje moglo da rezultira oslobađajućom presudom, a kakvih primjera je bilo u praksi;

8. Uvesti mogućnost procesnih žalbi u krivičnom postupku, tako da bi se pojedina procesna pitanja mogla riješiti tokom trajanja glavnog pretresa, umjesto da se o svim procesnim odlukama izjavljuje žalba u okviru žalbe protiv presude, jer pravilnost i zakonitost presude često može zavisiti od pravilnosti procesnih odluka;
9. Razmotriti mogućnost davanja oštećenom prava da nastavi krivični postupak u slučaju kada tužilac donese naredbu o obustavi istrage (oštećeni kao tužilac – privatne krivične tužbe).

Dostupnost zaključaka

Ovi zaključci će se objaviti na internet stranicama udruženja objedinjenih u Zajedničkom koordinacionom tijelu i na web-stranici Centra za javno pravo. Tekst zaključaka će biti dostavljen elektronskim putem VSTVu BiH, ministarstvima pravde, parlamentarnim komisijama u čijoj nadležnosti je pravosuđe, međunarodnim organizacijama koje prate reformu pravosuđa i članstvu udruženja tužilaca i sudija.